

Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium

Bachelor Docent Muziek

Bijzonder kenmerk: artistieke focus

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In juni 2016 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Docent Muziek van het Koninklijk Conservatorium van de Hogeschool der Kunsten Den Haag bezocht door een visitatiepanel van NQA. Deze vierjarige docentenopleiding wordt in voltijd aangeboden. Het panel beoordeelt de opleiding als **goed**.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel goed.

De opleiding Docent Muziek beoogt studenten op te leiden voor de volle breedte van het onderwijsveld. Hieronder vallen het onderwijs van basisonderwijs tot hoger beroepsonderwijs, het speciaal onderwijs, instellingen voor kunstzinnige vorming en amateurkunst, steunfuncties en onderwijsbegeleidingsdiensten. De grens tussen waar afgestudeerden Docent Muziek en afgestudeerden Muziek terecht komen vervaagt, waardoor studenten voorbereid moeten worden op een hybride beroepspraktijk.

De opleiding volgt het landelijke competentieprofiel uit de *Kennisbasis docent muziek*, waarin naast de bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie ook de Dublin descriptoren voor de bachelor zijn verwerkt. Dit profiel sluit aan bij de actuele beroepsontwikkelingen, waarvan de opleiding via haar uitstekende netwerk goed op de hoogte is. De opleiding profileert zich met een focus op de professionele, artistieke ontwikkeling van de student, waardoor studenten niet alleen kunnen lesgeven over muziek, maar vooral dóór muziek.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel goed.

Het curriculum van de opleiding Docent Muziek is opgebouwd uit drie sectoren, waarin praktische vaardigheden, kennis, onderwijskundige en onderzoekvaardigheden aan bod komen. De vakken in de praktische sector zijn erop gericht om studenten te trainen in musiceervaardigheden. Studenten krijgen gedurende de hele studie les in het hoofdinstrument. De algemene theoretische vorming van de studenten wordt direct gekoppeld aan de praktijk. De vakken uit de onderwijskundige sector sluiten ook direct aan op de praktijk. Het centrale vak wordt gevormd door Methodiek om het handwerk van de muziekdocent te leren.

Studenten lopen in alle jaren van de studie stage. In het eerste jaar is de stage oriënterend van aard. In het tweede jaar zijn er twee lintstages in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In het derde jaar zijn de stage en het vak methodiek samengebracht in *didactiek op de werkvloer*. Studenten werken en leren bij de docent Methodiek in de lessen in het primair en voortgezet onderwijs.

De opleiding heeft twee leerlijnen gecreëerd om het muziekpedagogisch bewustzijn van studenten te ontwikkelen: reflectie en onderzoek. Aan het begin van de propedeuse schrijven studenten hun droom op en aan het eind het Muziekpedagogisch Credo met hun visie op het toekomstig beroep. Het derde jaar wordt afgesloten met het tweede Muziekpedagogisch Credo. Op het gebied van onderzoeksvaardigheden richt de opleiding zich op basale vaardigheden observeren, interviewen, het gebruiken van literatuur en het presenteren van bevindingen.

Een belangrijk onderdeel van het curriculum zijn de projecten. The Case wordt jaarlijks georganiseerd, een theaterproductie die drie weken in beslag neemt. Elk jaar is er ook een Koorproject en vindt de Cultreis plaats.

De opleiding Docent Muziek heeft een goede en samenhangende onderwijsleeromgeving gecreëerd. De docenten zijn prima gekwalificeerd en uitstekend toegerust voor hun taak. Tijdens de gesprekken maakten de docenten een overtuigende en betrokken indruk, en zij ondersteunen de profilering van de opleiding (artistieke focus) volledig. De profilering komt ook in het programma goed tot uitdrukking. Alumni en studenten zijn zeer positief over het hoge artistieke niveau dat zij in hun hoofdinstrument bereiken, waardoor zij overtuigend voor de klas staan, maar daarnaast ook actief als musicus kunnen zijn.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel voldoende.

Het panel stelt vast dat de opleiding een degelijk toetssysteem heeft ontwikkeld. De discussies van de afgelopen jaren hebben geresulteerd in duidelijkere beoordelingscriteria, al kunnen die volgens het panel nog explicieter en consistentier worden geformuleerd, zodat voor studenten helder is waar het cijfer op is gebaseerd.

Het panel is tevreden over de wijze waarop de opleiding waarborgt dat de beoordelingen betrouwbaar en valide zijn. Commissies van examinatoren komen na overleg tot een intersubjectief oordeel. Doordat bij twee van de drie examenonderdelen een externe deskundige mee beoordeelt, wordt de betrouwbaarheid volgens het panel versterkt. Ook leden van de examencommissie wonen diverse (tussentijdse) examens bij. Het panel vraagt wel aandacht voor een evenwichtige samenstelling van de examencommissies, zodat studenten vergelijkbare feedback en beoordelingen krijgen.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel goed.

Het panel is positief over het niveau dat de afgestudeerden bereiken. Zij beheersen de beoogde eindkwalificaties beheersen. Afgestudeerden laten zien dat zij goed voorbereid zijn op de gemengde beroepspraktijk. Het panel is van mening dat de opleiding goede muziekdocenten aflevert.

Bijzonder kenmerk: Artistieke focus

Criterium 1: Onderscheidend karakter

De opleiding voldoet aan criterium 1.

In de visie van de opleiding is artistieke focus één van de drie elementen, naast verbinden en de keuze voor een eigen profiel, waarop de opleiding is gestoeld. Met artistieke focus als uitgangspunt wil de opleiding bereiken dat de docent muziek van de toekomst over specifieke competenties beschikt. Hij moet kunnen terugvallen op een muzikale en artistieke basis, en muzikale/artistieke beslissingen kunnen nemen voor muzikale educatieve activiteiten. Muzikaliteit en artistieke focus zijn daarom in alle drie de sectoren van het studieprogramma opgenomen: musiceervakken, theoretische vakken en onderwijskundige vakken.

Uit vergelijkingen met andere opleidingen blijkt dat de opleiding van het Koninklijk Conservatorium meer gewicht geeft aan musiceervakken en projecten (95 EC tegen 52 tot 83), en aan het hoofdinstrument (34 EC tegen 8 tot 29, NB Maastricht heeft geen hoofdinstrument).

Met de keuze voor de artistieke focus sluit de opleiding aan bij de speerpunten van het Koninklijk Conservatorium.

Criterium 2: Eindkwalificaties, programma, toetsing en realisatie van het niveau

De opleiding voldoet aan criterium 2

De opleiding heeft de artistieke competentie uit het landelijk competentieprofiel nader uitgewerkt in: "het vermogen om in alle beroepssituaties (Docent Muziek) creatief en muzikaal verantwoord te opereren.

- De Docent Muziek zal bij het voorbereiden en uitvoeren van activiteiten altijd het hoogst denkbare muzikale/kunstzinnige niveau nastreven, ook in onverwachte situaties, en
- altijd zijn eigen muzikale/kunstzinnige potenties en die van leerlingen aanspreken".

Aan deze competentie geeft de opleiding invulling door zowel de ambachtelijke training (van zowel uitvoerder als schepper) als de reflectieve training (van zowel de persoonlijke ontwikkeling als de transfer naar de educatieve praktijk) in het curriculum naar voren laten komen. Studenten krijgen gedurende vier jaar les op het hoofdinstrument en elk jaar zijn er diverse momenten waarop studenten op het podium staan (voorspeelavonden, The Case e.d.). De reflectie van de student moet transfer naar de praktijk mogelijk maken.

De docenten zijn uitstekend gekwalificeerd om studenten naar het hoge artistieke niveau te begeleiden. Docenten bespreken met de student zijn voortgang op muzikaal-artistiek gebied en leggen die vast in een formulier dat daarmee als reflectie-instrument werkt. Bij examens wordt dit formulier erbij genomen en verder ingevuld.

De artistieke focus is overtuigend terug te vinden in de openbare recitals. Een van de drie onderdelen waarmee studenten de opleiding afronden.

Criterium 3: Het belang van het bijzondere kenmerk

De opleiding voldoet aan criterium 3.

Het Koninklijk Conservatorium streeft naar hoge artistieke kwaliteit. Hier sluit de visie met de nadruk op artistieke focus van de opleiding Docent Muziek op aan. De opleiding wil dat studenten bevlogen van muziek raken en deze passie over kunnen brengen op anderen. Een doel dat wordt onderschreven door studenten en alumni. Eén alumnus formuleerde het als volgt. Artistiek leer je alleen gedurende de opleiding en is niet eenvoudig na te scholen. Veel andere zaken kun je in je opleiding missen en later bijspijkeren.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	9
Basisgegevens van de opleiding	11
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	12
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	17
Standaard 3: Toetsing	23
Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	27
Eindoordeel over de opleiding	35
Aanbevelingen	37
Bijlagen	39
Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	41
Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	49
Bijlage 3 Rendementen	51
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	52
Bijlage 5 Bezoekprogramma	53
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	56
Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	57
Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid	58

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Docent Muziek van de Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium. De opleiding heeft een bijzonder kenmerk aangevraagd voor de artistieke focus. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van de Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA-protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 en 18 juni 2016.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer ing. R. Ploeg (voorzitter, domeindeskundige)

De heer dr. P.J. Teune (domeindeskundige)

De heer drs. A.P.M. Wevers (domeindeskundige)

De heer R.J. Schoonbeek (domeindeskundige)

De heer D. van den Boomen (studentlid)

Mevrouw drs. P. Göbel, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag heeft de instelling een kritische reflectie aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2016*. Het visitatiepanel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

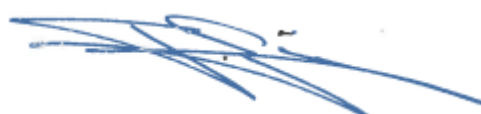
Utrecht, augustus 2016

Panelvoorzitter

R. Ploeg

Lead-auditor

P. Göbel

Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding(en)</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	Bachelor Docent Muziek
oriëntatie en niveau opleiding	Hbo bachelor
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad. Zie de ministeriële regeling en de daarin vervatte referentielijst en de uitwerking daarvan door de NVAO (Stcrt. 2013, 35337). Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het visitatiepanel	Bachelor of Music in Education
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	-
locatie(s)	Den Haag
variant(en) voltijd, deeltijd, duaal, 3-jarig traject voor vwo bij een hbo-bacheloropleiding	Voltijd
joint programme (indien van toepassing), met opgave van de betrokken partnerinstellingen en het type graadverlening (joint/double/multiple degree)	-
onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	39112

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium
gegevens contactpersoon instelling	De heer M. Prchal;
e-mailadres voor kopie aanmelding	M.Prchal@koncon.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

Schets van de opleiding

De Hogeschool der Kunsten Den Haag bestaat uit twee faculteiten: de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en het Koninklijk Conservatorium. "De primaire doelstelling van het Koninklijk Conservatorium is jonge talenten de hoogste artistieke, technisch/ambachtelijke vaardigheid bij te brengen om te kunnen functioneren in de veeleisende en voortdurende veranderende beroepsomgeving" (*Kritische Reflectie, Bacheloropleiding Docent Muziek*, Koninklijk Conservatorium, april 2016). Het Koninklijk Conservatorium presenteert zich als centrum voor:

- onderwijs: muziek- en dansonderwijs op het hoogste niveau;
- onderzoek: onderzoek en reflectie, relatie met de Academie der Kunsten van de Universiteit Leiden;
- productie: produceren en presenteren van muziek- en dansuitvoeringen.

De opleiding Docent Muziek (DoMu) is één van de opleidingen van het Koninklijk Conservatorium en maakt onderdeel uit van de afdeling Educatie. Deze afdeling is zowel verantwoordelijk voor de Bachelor Docent Muziek, als voor het onderwijsaanbod van de educatieve vakken in de Bachelor Muziek en de Master Muziekeducatie.

De opleiding Docent Muziek van het Koninklijk Conservatorium bereidt studenten voor op het geven van muziekonderwijs en culturele kunstzinnige vorming (CKV). Studenten verwerven praktische en theoretische, muzikale en pedagogische vaardigheden om onderwijs aan diverse leeftijdsgroepen te kunnen verzorgen. Bovendien streeft de opleiding naar een professionele artistieke mentaliteit bij studenten. De nadruk op de artistieke ontwikkeling van studenten blijkt onder andere uit de aandacht voor het hoofdinstrument, dat na vier jaar wordt afgesloten met een openbaar recital.

In 2010 is de opleiding gestart met een curriculumvernieuwing. In het nieuwe programma is er meer aandacht voor training van muzikale vaardigheden gekomen, kunnen studenten in het vierde jaar uit vier profielen (primair onderwijs, voortgezet onderwijs, onderbouw en bovenbouw, en buitenschoolse muziekeducatie) kiezen, maken studenten in de propedeuse met diverse scholen kennis, en is onderzoek sterker aangezet.

Naast de Bachelor Docent Muziek biedt de opleiding ook de verkorte opleiding Docent Muziek en de opleiding Docent Muziek Zij-instroom aan.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op dit gebied van de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Beroepsbeeld

Het werkveld voor docenten muziek is aan snelle veranderingen onderhevig als gevolg van verschillende maatschappelijke, vakinhoudelijke en onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen. Zo neemt het belang van de buitenschoolse muzikeducatie steeds meer toe. Dit betekent dat aan docenten muziek op vakinhoudelijk en onderwijskundig vlak andere eisen worden gesteld dan voorheen het geval was. Een andere belangrijke ontwikkeling binnen het werkveld is dat de voorheen duidelijke afbakening van waar binnen het werkveld afgestudeerden Docent Muziek en waar afgestudeerden Muziek traditioneel terecht komen, steeds verder vervaagt. Steeds vaker wordt een beroep gedaan op de afgestudeerden Docenten Muziek om actief te zijn binnen culturele producties en verbanden waar meerdere kunst disciplines bij zijn betrokken. Dat is zichtbaar binnen het onderwijs maar zeker in het buitenschoolse gebied.

Het panel stelt vast dat de opleiding een nauwe relatie met de beroepspraktijk onderhoudt en daardoor goed op de hoogte is van de ontwikkelingen die spelen binnen het muziek-educatieve terrein. De opleiding heeft nauwe banden met basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs, muzikinstellingen, kunstinstellingen, zusteropleidingen elders in het land, etc. Elke twee jaar organiseert de opleiding een groot werkveldoverleg om over actuele muziekpedagogische ontwikkelingen en de gevolgen voor het curriculum van de opleiding Docent Muziek te discussiëren. De opleiding is goed ingebed in het domein en participeert in diverse Haagse projecten.

Alle opleidingen Docent Muziek hebben de afgelopen jaren elkaar steeds meer opgezocht om door middel van samenwerking en uitwisseling de kwaliteit van de opleidingen te verhogen. De opleidingshoofden hebben daarvoor een structureel systeem van kritische onderlinge reflectie en feedback ontwikkeld en geïmplementeerd. De opleidingen Docent Muziek lopen hiermee voorop.

Eindkwalificaties

De opleiding hanteert als beoogde eindkwalificaties de competenties uit het nieuwe landelijke competentieprofiel voor de opleidingen Docent Muziek in Nederland, zoals dat is vastgelegd in het document *Kennisbasis docent muziek, bacheloropleiding docent Muziek (2012)* van het Kunstvak Docenten Overleg (KVDO). Dit competentieprofiel dekt de landelijke bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie (SBL-competenties), is geënt op de landelijke kennisbasis Docent Muziek en in het competentieprofiel zijn ook de Dublin descriptoren voor de bachelor verwerkt. Het nieuwe profiel sluit beter aan op de veranderende beroepspraktijk voor docenten muziek door onder meer in te spelen op het toenemende belang van de buitenschoolse muzikeducaties en door een verdere uitwerking van de onderzoekscompetenties. Het competentieprofiel bevat de volgende competentiedomeinen:

1. Artistiek competent
2. Pedagogisch en didactisch competent
3. Interpersoonlijk competent
4. Omgevingsgericht competent
5. Kritisch-reflectief competent

Deze competenties zijn nader uitgewerkt in indicatoren en zijn leidend voor de toetsing binnen de opleiding.

Profilering

De opleiding Docent Muziek profileert zich vanuit een artistieke focus (zie ook Bijzonder kenmerk, p.27). De professionele artistieke mentaliteit is volgens de opleiding de voedingsbodem van waaruit studenten als muziekdocent gaan werken. "Het biedt afgestudeerden de mogelijkheid om eisen te blijven stellen aan het eigen muzikantschap en mensen te wijzen op kunstzinnige aspecten van het bestaan" (*Kritische Reflectie, Bacheloropleiding Docent Muziek*, Koninklijk Conservatorium, april 2016). Deze nadruk op de artistieke ontwikkeling sluit aan op de speerpunten van het Koninklijk Conservatorium: onderwijs-onderzoek-productie (zie Schets van de opleiding).

De visie van de opleiding omvat de volgende elementen:

- Artisticeit als uitgangspunt: de docent muziek van de toekomst zal over specifieke competenties moeten beschikken. Hij moet te allen tijde terug kunnen vallen op een muzikale en artistieke basis, om muzikale/artistieke beslissingen te kunnen nemen voor muziekeducatieve activiteiten. Muzikaliteit en artisticeit zijn daarom in alle drie de sectoren van het studieprogramma opgenomen: musiceervakken, theoretische vakken en onderwijskundige vakken.
- Verbinden als kernbegrip: de student verbindt zich aan de studie (reflectie, onderzoek, zelfstandig vormgeven van studieonderdelen), en aan het musiceren met elkaar.
- Eigen profilering: in de afstudeerfase kunnen studenten een profiel kiezen: primair onderwijs, voortgezet onderwijs 1 – onderbouw, voortgezet onderwijs 2 – bovenbouw en buitenschools muziekeducatie.

De opleiding is van plan de komende jaren meer aandacht aan internationale activiteiten van studenten en docenten te geven. De ervaringen in het buitenland leveren een steeds belangrijkere bijdrage aan visievorming en reflectie op het muziekonderwijs en de eigen opleiding. Dit voornemen sluit goed aan bij het internationale profiel van het Koninklijk Conservatorium.

Conclusie

Het panel concludeert dat de opleiding Docent Muziek een helder beroepsbeeld heeft, dat steeds meer zowel de binnenschoolse als de buitenschoolse muziekeducatie omvat. Voor de beoogde eindkwalificatie maakt de opleiding gebruik van de landelijk afgesproken competenties en van de kennisbasis die voor de docentopleidingen Muziek is ontwikkeld. Het panel vindt dat de opleiding goed is ingebed binnen het domein.

De opleiding profileert zich met een focus op de professionele, artistieke ontwikkeling van de student, waardoor studenten niet alleen kunnen lesgeven over muziek, maar vooral dóór muziek.

Het panel heeft waardering voor deze profilering die in alle gesprekken door de gespreksdeelnemers werd onderschreven.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Opzet programma

De opleiding heeft de eindtermen op basis van de eindkwalificaties voor Docent Muziek vertaald naar leerdoelen. In het *Moduleboek Docent Muziek* wordt per programmaonderdeel een beschrijving gegeven, inclusief de leerdoelen en de toetsing.

Het curriculum van de opleiding Docent Muziek is opgebouwd uit drie sectoren, waarin praktische vaardigheden, kennis, onderwijskundige en onderzoekvaardigheden aan bod komen:

- De praktische sector – voor het trainen en ontwikkelen van musiceervaardigheden, muzikaliteit en artistieke vermogens;
- De muziektheoretische sector – voor het bieden van kennis en inzicht in muziek-, kunst- en cultuurhistorische aspecten en muziektheoretische aspecten, en vaardigheden als analyse en solfège;
- De onderwijskundige sector – voor het verwerven van kennis en inzicht in het onderwijsleerproces, het ontwikkelen van presentatievaardigheden, het maken van lesmaterialen en het uitvoeren van opdrachten in de stages.

In de propedeuse vindt een uitgebreide oriëntatie op het beroep plaats, doordat studenten observatieopdrachten in diverse onderwijstypen uitvoeren. Aan het begin van het jaar schrijven studenten hun droom op en aan het eind het Muziekpedagogisch Credo met hun visie op het toekomstig beroep. In de hoofdfase (tweede en derde jaar) richt de opleiding zich vooral op het vakmanschap van de muziekdocent, zodat studenten in staat zullen zijn zelfstandig les te geven. Ook deze fase wordt afgesloten met een Muziekpedagogisch Credo. In het laatste jaar, de afstudeerfase, specialiseren de studenten zich in één van de vier profielen: primair onderwijs, onder- of bovenbouw van het voortgezet onderwijs, of buitenschoolse muziekeducatie. Veel vakken worden in het derde jaar afgesloten. In het vierde jaar hebben studenten nog les in het hoofdinstrument, liedbegeleiding, koor, methodiek, onderwijspedagogiek en stage binnen het gekozen profiel.

Inhoud programma

Praktische sector

De vakken in de praktische sector zijn erop gericht om studenten te trainen in musiceervaardigheden (spelen op verschillende instrumenten, zingen, dirigeren, arrangeren, componeren). Studenten krijgen gedurende de hele studie les in het hoofdinstrument, waarbij in het Musiceer Lab geoefend wordt met onder andere voorspelen en het toepassen van didactische werkvormen in diverse situaties. Vanaf het tweede jaar zijn namelijk alle voorspeelmomenten openbaar.

Naast het hoofdvak krijgen studenten gedurende drie jaar les in het bespelen van het popinstrumentarium in het Practicum Pop & Wereldmuziek, wat het panel positief over is. Gedurende twee jaar volgen studenten zanglessen, met name gericht op (klassieke) stemscholing. In de lessen Liedbegeleiding (3,5 jaar) staan zingen en het begeleiden op de piano centraal. Alle studenten participeren in het koor waarbij in het derde jaar ook koordirectie een belangrijk onderdeel is.

Muziektheoretische sector

De algemene theoretische vorming van de studenten bestaat uit analyse, harmonie en solfège. Tijdens deze vakken wordt gewerkt aan het innerlijk gehoor en het van blad kunnen zingen op basis van de Kodály-methode. Studenten leren solfège al zingend. Daarnaast is er aandacht voor algemene muzikaleer en muziekgeschiedenis. Het vak Creatief Schrijven bestaat uit muziek arrangeren en componeren voor klassen, koren en ensembles. In het Musicceer Lab leren studenten onderwijskundige, didactische en theorie te vertalen naar de praktijk en daar ook uit te voeren. Aan het eind van het derde jaar dirigeren studenten een eigen compositie of arrangement waarmee ze het onderdeel Ensembleleiding afsluiten. Het panel is positief over de aanpak en vorm van het theorie-onderwijs bij de opleiding waarbij voor een verregaande integratie van theorie en praktische vorming is gekozen.

Onderwijskundige sector

De vakken die in de onderwijskundige sector worden aangeboden, sluiten direct aan op de praktijk, hetgeen door het panel zeer gewaardeerd wordt. Het centrale vak wordt gevormd door Methodiek om het handwerk van de muziekdocent te leren. Hoe zet de student wat hij op artistiek gebied bij het hoofdvak heeft geleerd in bij lessen, zoals een van de docenten het formuleerde. Daarnaast geeft het vak onderwijskunde inzicht in de ontwikkelingsstadia van kinderen en is er ook aandacht voor leerpsychologie.

Door de betrokkenheid van het docententeam bij de ontwikkeling van de methode *Intro*, staat deze vrij centraal bij methodiek. Het panel heeft van docenten begrepen dat daarnaast andere methodes aan bod komen (jaar 3), evenals het zelf ontwikkelen van lesmateriaal (jaar 4). Via gastdocenten wordt ook aandacht besteed aan nieuwe methodes als *Beats and bits*. Het panel is van mening dat studenten hiermee goed op de praktijk worden voorbereid. Dat alumni uitgenodigd worden om over hun ervaringen te vertellen, draagt daaraan verder bij.

Stage

Studenten lopen in alle jaren van de studie stage. In het eerste jaar is de stage oriënterend van aard en moeten studenten onder andere een schoolconcert opzetten en organiseren. Volgens studenten mogen ze deels kiezen welke scholen ze bezoeken, waardoor ze invloed hebben op de representativiteit. De buitenschools stages worden door de opleiding georganiseerd.

In het tweede jaar zijn er twee lintstages in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In het derde jaar zijn de stage en het vak methodiek samengebracht in *didactiek op de werkvloer*. Studenten werken en leren gedurende een semester in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs (samen met een deel van de jaargroep en de methodiekdocent) en gedurende het andere semester in het primair onderwijs met de methodiekdocent primair onderwijs. Studenten zijn lovend over deze aanpak waar ze door de uitgebreide feedback veel van leren. In het laatste

jaar kiezen studenten zelf een stageplaats afhankelijk van hun profielkeuze. Studenten worden dan begeleid door een stagecoach van de school en een stagebegeleider van de opleiding. Tijdens de wekelijkse intervisie wisselen studenten ervaringen met elkaar uit.

Studenten merken op dat de stages over het algemeen heel veilig zijn. Volgens het management en de docenten is dat ook de bedoeling om op deze manier het vak onder de knie te krijgen. In het reguliere programma zijn geen stages in het speciaal onderwijs opgenomen. Studenten kunnen daar via de profilering in het vierde jaar wel voor kiezen. Het panel vindt de opbouw van de stages logisch en heeft er begrip voor dat niet alle facetten van het onderwijsveld in vier jaar te omvatten zijn.

Reflectie en onderzoek

De opleiding heeft twee leerlijnen gecreëerd om het muziekpedagogisch bewustzijn van studenten te ontwikkelen: reflectie en onderzoek. Reflectie richt zich op het vermogen om op afstand naar ervaringen te kunnen kijken, deze te analyseren en betekenis te kunnen geven. Dit gebeurt deels impliciet tijdens lessen, maar ook expliciet in de vorm van reflectieformulieren, evaluaties en credo's (zie standaard 3).

De muziekdocent moet net als andere docenten een onderzoekende houding hebben en over basisvaardigheden beschikken om zich nieuwe kennis en vaardigheden eigen te maken. In alle studiejaar is er daarom aandacht voor onderzoeksvaardigheden, bijvoorbeeld in de vorm van het bespreken van vakliteratuur, maar ook vaardigheden als observeren, interviewen, vragenlijsten afnemen, literatuur gebruiken en het presenteren van bevindingen. Bij de openbare eindpresentatie presenteren studenten een zelf uitgevoerd onderzoek, waarbij de nadruk ligt op het verzamelen van bronnenmateriaal. Het panel vindt de term 'onderzoek' tamelijk ambitieus voor het type vaardigheden dat studenten aanleren, hetgeen wordt onderschreven door de docenten. Het panel adviseert dan ook om de onderzoeksvaardigheden waarmee de studenten tijdens de eerste drie jaar kennis maken en leren hanteren, toe te passen bij een systematische aanpak van vraagstukken die zich in de beroepspraktijk voordoen en dan met name binnen het gekozen profiel. Inhoudelijk zou misschien ook aandacht besteed kunnen worden aan actuele ontwikkelingen en veranderende markten, bijvoorbeeld de gevolgen van overheidsmaatregelen voor muziekonderwijs of veranderende geldstromen.

Projecten

Naast de reguliere vakken zijn er diverse grote en kleinere projecten in het curriculum opgenomen waar studenten o.a. podiumervaring opdoen, die van belang is voor de artistieke focus, maar ook met praktische zaken als organisatie en financiering te maken krijgen. De commissie *Voorspeelavonden* (jaargroep 2) organiseert veel van de voorspeelavonden, lezingen en workshops. De voorspeelavonden zijn divers van karakter. The Case neemt daarin de grootste plaats in, omdat dit project elk jaar drie weken in beslag neemt. The Case is een muziektheaterproject waarvoor een regisseur van buiten wordt aangetrokken en samenwerking wordt gezocht met studenten Theaterdocent van de Amsterdamse Theaterschool. Studenten, alumni, docenten en het werkveld zijn unaniem in hun lof voor The Case. Studenten leren wat er bij een theaterproductie komt kijken, bijvoorbeeld qua samenwerking en qua organisatie. Zij kunnen hun ervaringen weer gebruiken om in de praktijk zelf producties op te zetten, maar ook om leerlingen bij uitvoeringen tot hogere prestaties te stimuleren.

Een andere belangrijke activiteit is de Cultreis. In de maand oktober gaat de hele afdeling een week op reis om culturele ervaringen op te doen en om een grootschalige culturele activiteit te leren organiseren. Studenten leren netwerken op te zetten hetgeen van belang is voor het vakgebied CKV. De hele reis wordt door studenten van het derde jaar georganiseerd en uitgevoerd in het vierde jaar. Uit de gesprekken is gebleken dat studenten goed voorbereid zijn op het geven van CKV, maar dat op het gebied van Kunst algemeen nog een slag te maken valt. Het panel adviseert de opleiding hiervoor ruimte in het curriculum te creëren, bijvoorbeeld een specialisatie, of als nascholing aan te bieden.

In 2013 is de opleiding gestart met een nieuw artistiek project: het Koorproject. Het koor werkt een week lang aan het repertoire dat in de les aan bod is gekomen om dat tijdens een concert uit te voeren. Sinds twee jaar zijn de verschillende activiteiten thematisch met elkaar verbonden. Tijdens de Cultreis staat een kunstdiscipline centraal (film in Praag, theater in Maastricht) en worden de ervaringen verwerkt in de daarop volgende Case.

Het panel is zeer enthousiast over de projecten van de opleiding Docent Muziek. The Case en de Cultreis hebben hun waarde de afgelopen jaren bewezen. Een aspect dat enigszins onderbelicht blijft in de opleiding en wat het management zich realiseert, is cultureel ondernemerschap. In het profiel buitenschoolse kunsteducatie is er enige aandacht voor. Het panel begrijpt dat dit onderwerp niet gemakkelijk in een vol tot overvol curriculum voor alle studenten kan worden opgenomen. Misschien zijn er mogelijkheden om de voorspeelavonden en projecten die studenten zelf moeten organiseren, uit te breiden met aspecten van cultureel ondernemerschap, zoals budgettering en fondsenwerving. Studenten hebben voorgesteld een van de verdiepingssavonden aan het thema cultureel ondernemerschap te wijden.

Begeleiding

Naast de stagebegeleiding, die al eerder aan bod is gekomen, kent de opleiding ook het studievoortgangsoverleg dat gedurende de hele studie wekelijks is ingeroosterd. Het is bedoeld om studenten te informeren over allerlei zaken, de organisatie van bijvoorbeeld voorspeelavonden of de Cultreis te bespreken, maar ook om individuele begeleiding aan studenten te geven.

Studenten wordt gevraagd een portfolio aan te leggen als hulpmiddel bij de reflectie op hun studievoortgang. Dit portfolio is meestal uit twee delen opgebouwd: een deel over de studievoortgang met reflectieformulieren, verslagen van werkveldoriëntaties, stage-evaluaties en feedback- en beoordelingsformulieren, en een deel met eigen werk zoals de muziekpedagogische credo's, stageverslagen, composities, arrangementen e.d.

Studenten hebben aangegeven tevreden te zijn over de verschillende vormen van begeleiding. Zij zijn met name positief over de feedback die zij krijgen.

Instream

Studenten die de opleiding willen volgen, moeten daarvoor eerst een toelatingsexamen doen. Het toelatingsexamen voor Docent Muziek bestaat uit drie onderdelen: een praktisch examen voor het testen van instrumentale/vocale en muzikale vaardigheden, een theoretisch examen voor het testen van muziektheoretische kennis, muzikaal gehoor en muzikaal inzicht, en een pedagogisch/didactisch onderzoek waarin de kandidaat een muzikale groepsactiviteit van vijf

minuten verzorgt. Tijdens deze onderzoeken wordt ook gesproken over de studie en het latere beroep.

Naast de reguliere opleiding Docent Muziek is er ook een verkorte opleiding voor afgestudeerden van de Bachelor Muziek, en een zij-instroom variant voor mensen die al werkzaam zijn in het primair of voortgezet onderwijs.

Docenten

In totaal zijn er 72 docenten voor in totaal 3,6 fte actief voor de opleiding Docent Muziek. Het panel heeft de cv's en het overzicht met de kwalificaties van docenten bestudeerd. Het stelt vast dat alle docenten uitstekend gekwalificeerd zijn. Meer dan de helft van de docenten beschikt over een mastergraad. Twee docenten zijn gepromoveerd. Steeds meer docenten volgen een opleiding Master Muziek.

Voor de werving van nieuwe docenten is een protocol opgesteld waarin de profielen waaraan docenten moeten voldoen, zijn geformuleerd. Een nieuwe docent heeft altijd eerst een gesprek met het afdelingshoofd, de coördinator, een docent en een student over de vorm en de inhoud van de lessen.

Bij het Koninklijk Conservatorium kunnen docenten op drie manieren hun deskundigheid bevorderen. Docenten kunnen elk jaar onderzoeksvoorstellen voor onderzoeksprojecten op het gebied van artistiek onderzoek en muziekeducatie indienen. Wanneer het voorstel geaccepteerd wordt, krijgt een docent onderzoekstijd voor het uitvoeren van het onderzoek. Op deze manier kunnen docenten zich verder bekwamen in het doen van onderzoek.

De afdeling Educatie is nauw betrokken bij de cursus *KC Staff Development Programme* om de didactische vaardigheden van alle docenten van het Koninklijk Conservatorium verder te ontwikkelen. Thema's die in deze cursus aan bod komen, zijn 1-op-1 onderwijs, groepsonderwijs, toetsing, onderzoek en ondernemerschap. Na deze cursus ontvangen docenten zowel een BDB (Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid) als een BKE (Basiskwalificatie Examinering).

Tot slot kunnen docenten gebruik maken van de mogelijkheid om een masteropleiding te volgen. De docenten van de opleiding Docent Muziek zijn in alle drie de varianten actief.

Docenten van de opleiding Docent Muziek bezoeken internationale conferenties van de European Association of Music (EAS) en hebben contacten met het Lemmensinstituut in Leuven. Daarnaast nemen docenten deel aan sessies van Innovative Conservatoire (ICON).

Het panel heeft een overtuigend team van docenten aangetroffen, dat een samenhangende onderwijsleeromgeving heeft gerealiseerd. Het panel hoopt dat de samenwerking met andere opleidingen binnen het conservatorium, maar ook binnen en buiten de hogeschool verder gestalte zal krijgen.

Voorzieningen

De opleiding beschikt over goede voorzieningen. Naast de twee vaste lokalen, één met smartboard en computers en de ander met een uitgebreid instrumentarium, inclusief volledige bandapparatuur met backline e.d. Voor de voorspeelavonden, muzikale presentaties en The Case maakt de opleiding gebruik van de grotere studio's en de Kees van Baarenzaal, de volledig geoutilleerde theaterzaal van het conservatorium. Het panel heeft begrepen dat het gebouw zijn economische levensduur heeft bereikt. Er is nieuwbouw gepland waardoor het conservatorium onder één dak komt met het Residentie Orkest en het Nederlands Dans Theater.

Er is een opleidingscommissie voor het Koninklijk Conservatorium met acht studentleden en vier docentleden. Naast de jaarlijkse advisering over de onderwijs- en examenregeling en toezicht op de correcte uitvoering, wordt de opleidingscommissie ook bij alle onderwijsinhoudelijke zaken betrokken, zoals het Verbeterprogramma Kwaliteitszorg. De opleidingscommissie nodigt hoofden van afdelingen uit om over wijzigingen in het curriculum te spreken.

Het panel heeft van studenten begrepen dat er snel op vragen en verzoeken van studenten wordt gereageerd.

Conclusie

Het panel vindt dat de opleiding Docent Muziek een goede en samenhangende onderwijsleeromgeving heeft gecreëerd. De docenten zijn prima gekwalificeerd en uitstekend toegerust voor hun taak. Tijdens de gesprekken maakten de docenten een overtuigende en betrokken indruk, en zij ondersteunen de profilering van de opleiding volledig.

De opleiding biedt studenten een goed programma waarbij de nadruk op de artistieke ontwikkeling van de student ligt, maar ook de methodische en vakdidactische vakken voldoende aandacht krijgen. De profilering die de opleiding nastreeft (artistieke focus), komt in het programma goed tot uitdrukking. Studenten worden via stages voorbereid op de beroepspraktijk en ontwikkelen de tools om als muziekdocent aan de slag te gaan. Het panel heeft waardering voor de opbouw van de stages: van oriënterend tot vrije keuze voor een specifiek profiel.

Alumni en studenten zijn zeer positief over het hoge artistieke niveau dat zij in hun hoofdvak bereiken, waardoor zij overtuigend voor de klas staan, maar daarnaast ook actief als musicus kunnen zijn.

Het panel is enthousiast over het project The Case en over de Cultreis. Wel ziet het panel nog ontwikkelmogelijkheden op het gebied van onderzoek, Kunst algemeen en cultureel ondernemerschap.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Toetsbeleid en –uitvoering

De opleiding hanteert een combinatie van formatieve en summatieve toetsing, waar de toetsvormen bij aansluiten: van tentamens tot presentaties, en van peer assessment tot absolverende opdrachten. De opleiding heeft de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan toetsing. Hiervoor is overleg geweest met docenten, studenten en (internationale) deskundigen van buiten. Studenten bleken kritisch over het niveau en de helderheid van de toetsing. Eenzelfde signaal heeft het panel in het gesprek met studenten gekregen.

In het *Modulenboek Docent Muziek* is een rubriek toetsing opgenomen, waarin is vastgelegd hoe een bepaald onderdeel wordt afgesloten. De opleiding hanteert diverse toetsvormen, zoals het schriftelijk tentamen voor het toetsen van kennis en inzicht, en opdrachten voor het toepassen van kennis en inzicht (bijvoorbeeld de observatieopdracht). Daarnaast laten studenten hun studieresultaten zien in de vorm van een recital (instrument, liedbegleiding, ensembleleiding, arrangeren, componeren) of mondelinge presentatie (bijvoorbeeld over stageactiviteiten of de eindpresentatie).

De criteria waarop studenten worden beoordeeld, staan niet expliciet in het *Modulenboek*. Voor het afstuderen is een apart document voor de externe deskundigen opgesteld (*Informatie Externe Deskundige*), waarin wel criteria zijn opgenomen. Voor studenten staan deze criteria in de *Handleidingen Profielen*. Het panel stelt vast dat de criteria al wel inzicht verschaffen, maar nog verder en consistentier uitgewerkt kunnen worden. Zo staan er in beide document aanzetten voor rubrics in de vorm van situatieschetsen, naast een simpele rubric in een schema, en een lijstje met criteria.

De opleiding wil waar mogelijk studenten bij de beoordeling betrekken, bijvoorbeeld in de vorm van peerassessment, maar ook in de vorm van reflecties. Het peerassessment wordt bijvoorbeeld bij Methodiek gehanteerd met beoordelingen door de student zelf, zijn medestudenten en de docent. De reflectielijn start in de eerste les van de onderwijskundige vakken met het schrijven van Mijn Droom om wensen en verwachtingen vast te leggen. Aan het eind van de propedeuse stelt de student zijn Muziekpedagogisch Credo 1 op met zijn visie op het muziekonderwijs, zijn eerste gedachten over zijn pedagogische en artistieke opdracht, en zijn visie op het vervolg van de studie. De student presenteert zijn visie aan medestudenten en krijgt feedback van hen en van de docent. Aan het eind van de hoofdfase schrijft de student zijn Muziekpedagogisch Credo 2 met een verdieping van zijn visie, en zijn afstudeerkeuze voor een bepaald profiel. Credo 2 bespreekt de student met twee docenten. Via deze documenten kunnen studenten zien dat ze veranderen in hun opvattingen en percepties. De documenten zijn ook van belang om het ontwikkelingsproces van de student te bespreken. Het panel is positief over de ontwikkeling om

tot peerassessments te komen. De Credo's blijken een goed instrument voor het stimuleren van reflectie bij studenten. De beoordelingen zouden nog evenwichtiger kunnen zijn.

Voor de muzikaal-artistieke beoordeling bespreekt de student met zijn docent de voortgang van de instrumentale les: waaraan is gewerkt, wat is de progressie en wat zullen de volgende stappen zijn. Zij vullen gezamenlijk een formulier in gericht op aspecten als techniek, muzikale expressie, oefenen, het gevoel van eigenwaarde, wensen e.d. Dit formulier is ontworpen als een feedbackinstrument, maar het functioneert vooral als reflectiemiddel. Het ingevulde formulier ligt ter inzage voor de commissieleden die aan het eind van het jaar het examen van de student beoordelen, zodat zij op de hoogte zijn van de aandachtspunten van de student. Op de achterkant schrijft de commissie een kort verslag over de resultaten van het examen, met als aandachtspunten techniek, resultaten en zelfregulatie.

De voorspeelmomenten in het tweede en derde jaar worden door een groepje van studenten verzorgd. Afhankelijk van de hoofdinstrumenten van de studenten zitten er meer of minder docenten in de commissie der examinatoren. Studenten hebben via de opleidingscommissie bezwaar tegen deze gang van zaken gemaakt. Ten eerste willen ze graag zoveel mogelijk feedback van zoveel mogelijk beoordelaars, maar ze vinden ook dat het cijfer op een gelijke manier tot stand moet komen door een commissie van examinatoren die altijd evenwichtig is samengesteld, zodat studenten vergelijkbare feedback en beoordelingen krijgen. De opleiding heeft toegezegd hier iets aan te gaan doen. Het panel adviseert om de beoordelingscriteria helderder te formuleren waardoor ze aan inzichtelijkheid winnen.

Borging

Het Koninklijk Conservatorium heeft een examencommissie die toeziet op de organisatie en het verloop van tentamens, presentaties en eindpresentaties. De afdeling Educatie is in de examencommissie vertegenwoordigd. De examencommissie vergadert maandelijks en deze vergaderingen zijn openbaar. Op het intranet van het conservatorium publiceert de examencommissie agenda's en verslagen. In de examenperiode bezoekt de examencommissie eindpresentaties en tussentijdse beoordelingen om de bestaande praktijk van toetsing en beoordeling te kunnen monitoren.

Het panel heeft de verslagen van de examencommissie ingezien en met leden van deze commissie gesproken. Het panel stelt vast deze haar wettelijke taken goed oppakt.

De kwaliteit van de toetsing wordt ook geborgd door het betrekken van externe examinatoren bij de overgangsexamens en bij het eindexamen.

Afstuderen

Het afstuderen bestaat uit drie examenonderdelen: het openbaar recital, het stage-eindgesprek en de openbare eindpresentatie. Voor de eindpresentatie doen studenten onderzoek in het gekozen profiel.

Voor het stage-eindgesprek levert de student een stageverslag in bestaande uit een overzicht van de uitgevoerde taken en lessen, het ontwikkelingsproces, een evaluatie en het

Muziekpedagogisch Credo 2. Het verslag is de basis voor het gesprek met de commissie der examinatoren, die uit tenminste drie leden bestaat: de coördinator van de afdeling, de docent stage-intervisie en de stagecoach. De student wordt beoordeeld op de praktijk in de stage en op zijn reflectief vermogen.

Twee weken voor de openbare presentatie levert de student een paper in met een motivatie voor de onderwerpkeuze, de vraagstelling, de werkwijze, kort overzicht van de informatie en een bronnenlijst. De commissie (coördinator van de afdeling en de docenten Methodiek en Onderwijspedagogiek) beoordeelt de paper. Wanneer het oordeel positief is, kan de openbare presentatie doorgaan. Deze presentatie wordt beoordeeld door een commissie van examinatoren die uit tenminste vijf leden bestaat: het afdelingshoofd Educatie, de coördinator van de afdeling, twee docenten (Methodiek en Onderwijspedagogiek) en een externe deskundige. Het eindcijfer wordt bepaald door de paper (één keer) en de presentatie (drie keer).

Het openbaar recital bestaat uit een concert van 30-40 minuten waarvoor de student van te voren een programma met een verantwoording indient. De commissie van examinatoren bestaat uit tenminste vier leden: het afdelingshoofd Educatie, de coördinator van de afdeling, de docent Hoofdinstrument en een externe deskundige.

De beoordelingscriteria voor de drie examenonderdelen staan vermeld in de handleidingen voor de vier profielen.

Conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding een degelijk toetsstelsel heeft ontwikkeld. De discussies van de afgelopen jaren hebben geresulteerd in duidelijkere beoordelingscriteria, al kunnen die volgens het panel nog explicieter en consistentier worden geformuleerd, zodat voor studenten helder is waar het cijfer op is gebaseerd.

Het panel is tevreden over de wijze waarop de opleiding waarborgt dat de beoordelingen betrouwbaar en valide zijn. Commissies van examinatoren komen na overleg tot een intersubjectief oordeel. Doordat bij twee van de drie examenonderdelen een externe deskundige mee beoordeelt, wordt de betrouwbaarheid volgens het panel versterkt. Ook leden van de examencommissie wonen diverse (tussentijdse) examens bij. Het panel vraagt wel aandacht voor een evenwichtige samenstelling van de examencommissies, zodat studenten vergelijkbare feedback en beoordelingen krijgen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van het gerealiseerde niveau. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

De opleiding meet op drie manieren of de studenten aan het eindniveau en de beoogde eindkwalificaties voldoen.

1. Het stage-eindgesprek op basis van het stageverslag geeft aan in hoeverre de student als docent voldoende is toegerust om in de praktijk als muziekdocent aan de slag te gaan.
2. In de openbare presentatie op basis van een paper laat de student zien dat hij de basale onderzoeksvaardigheden beheerst. De student kiest zelf een onderwerp uit zijn profiel voor het onderzoek.
3. In een openbaar recital laat de student horen (en zien) dat hij het gewenste muzikaal-artistieke niveau heeft bereikt.

Het panel heeft vijftien afstudeerdossiers bestudeerd (inclusief geluid- en video-opnamen). Tijdens het bezoek heeft het panel twee openbare recitals inclusief de beoordelingssessies bijgewoond. Zowel uit de dossiers als uit de recitals blijkt dat de opleiding een goede procedure heeft ontwikkeld om na te gaan of de studenten over de eindkwalificaties beschikken en het gewenste eindniveau hebben bereikt. Het panel heeft vastgesteld dat alle vijftien bestudeerde afstudeerdossiers van goede tot zeer goede kwaliteit zijn. De afgestudeerden beschikken over de eindkwalificaties om als beginnende beroepsbeoefenaren aan de slag te gaan.

Afgestudeerden vinden gemakkelijk werk, als docent en als musicus. Alle afgestudeerden blijken een gemengde praktijk te hebben. Veel studenten melden zich bij het Koorenhuis dat afgestudeerden als muziekdocenten plaatst in het primair onderwijs.

De opleiding heeft in het voorjaar van 2016 met afgestudeerden gesproken over hun eerste ervaringen in de beroepspraktijk en hun ervaringen met de opleiding. Alle alumni voelen zich goed voorbereid op het beroep, al zou de stage in het voortgezet onderwijs representatiever kunnen zijn. Ze zijn unaniem in hun waardering voor de keuze van de opleiding voor de muzikaal-artistieke focus.

Het panel heeft met alumni en met vertegenwoordigers van het werkveld gesproken. Alle gesprekspartners waren tevreden over de kwaliteiten waarover afgestudeerden beschikken, ook bijvoorbeeld voor het begeleiden van profielwerkstukken. Alumni waren vooral ook positief over het hoge niveau van musiceren dat wordt bereikt en dat hen goed van pas komt in het onderwijs. Wel wordt gepleit voor nascholingsmogelijkheden in verband met de snelle ontwikkelingen.

Conclusie

Het panel is positief over het niveau dat de afgestudeerden bereiken. Zij beheersen de beoogde eindkwalificaties beheersen. Afgestudeerden laten zien dat zij goed voorbereid zijn op de gemengde beroepspraktijk. Het panel is van mening dat de opleiding goede muziekdocenten aflevert.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Bijzonder kenmerk: Artistieke focus

De opleiding Docent Muziek van het Koninklijk Conservatorium vraagt een bijzonder kenmerk aan voor artistieke focus. De professionele artistieke mentaliteit is volgens de opleiding de voedingsbodem van waaruit studenten als muziekdocent gaan werken. "Het biedt afgestudeerden de mogelijkheid om eisen te blijven stellen aan het eigen muzikantschap en mensen te wijzen op kunstzinnige aspecten van het bestaan" (*Kritische Reflectie, Bacheloropleiding Docent Muziek*, Koninklijk Conservatorium, april 2016).

Deze nadruk op artistieke focus is de afgelopen tien jaar sterk gegroeid binnen de opleiding. Het project *The Case* is uitgegroeid van een voorspeelavond tot een groot project dat jaarlijks drie weken in beslag neemt en onder leiding staat van een professionele regisseur. Door deze ontwikkeling groeide de kwaliteit van het examenonderdeel openbaar recital, dat op verzoek van studenten de afsluiting van de studie ging vormen.

Overleg met het werkveld, conferenties (o.a. EAS) e.d. heeft vervolgens geleid tot een vernieuwing in het curriculum met als uitgangspunt: begin de opleiding vanuit het musiceren ("*Artistieke Focus*", Aanvraag Bijzonder Kenmerk Accreditatie 2016, Docent Muziek Koninklijk Conservatorium).

1. Onderscheidend karakter

Criterion 1: Het bijzondere kenmerk is onderscheidend voor de instelling of opleiding in relatie tot relevante instellingen of opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

In de visie van de opleiding is artistieke focus één van de drie elementen, naast verbinden en de keuze voor een eigen profiel, waarop de opleiding is gestoeld. Met artistieke focus als uitgangspunt wil de opleiding bereiken dat de docent muziek van de toekomst over specifieke competenties beschikt. Hij moet kunnen terugvallen op een muzikale en artistieke basis, en muzikale/artistieke beslissingen kunnen nemen voor muziekeducatieve activiteiten. Muzikaliteit en artistieke focus zijn daarom in alle drie de sectoren van het studieprogramma opgenomen: musiceervakken, theoretische vakken en onderwijskundige vakken.

De muzikale en artistieke focus blijkt uit de volgende aspecten:

1. Meer dan veertig procent van de studiepunten zijn terug te vinden in musiceervakken en projecten.
2. Studenten volgen vier jaar lang les op hun hoofdinstrument, dat wordt afgesloten met een openbaar recital.
3. Jaarlijks wordt het project *The Case* uitgevoerd, een muziektheaterproductie die drie weken in beslag neemt. Studenten uit alle leerjaren en uit het voorbereidend jaar nemen aan dit project deel.
4. Ook bij andere musiceervakken zijn er vele uitvoeringen en optredens.
5. Het vak Methodiek heeft een brugfunctie tussen het muzikale/artistieke domein en de praktijkstages. Hier leren studenten het geleerde te vertalen naar de lespraktijk.

De opleiding heeft een vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar het gewicht dat bij andere opleidingen wordt toegekend aan musiceervakken en projecten, en aan het hoofdinstrument. Onderstaand overzicht toont de studiepunten die herleidbaar zijn tot musiceervakken en projecten waarbij de uitvoerende kant centraal staat en niet de theorie.

Musiceervakken & projecten					
	<i>EC jaar 1</i>	<i>EC jaar 2</i>	<i>EC jaar 3</i>	<i>EC jaar 4</i>	<i>EC jaar totaal</i>
KC	27	25	25	18	95
Codarts	23	18	21	11	73
Amsterdam	23	24	23	13	83
Utrecht	15	18	16	20	69
Artez	13	19	15	12	59
Groningen	19	18	13	8	58
Fontys	16	18	11	17	62
Maastricht	17	18	17	-	52
Leiden	21	19	18	5	63

Het panel stelt vast dat de opleiding van het Koninklijk Conservatorium de grootste nadruk op het musiceren van de studenten legt.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de Docent Muziekopleidingen van het Koninklijk Conservatorium en Fontys Hogeschool als enige opleidingen het hoofdinstrument tot het einde van het vierde jaar meenemen. Bij deze opleidingen sluiten de studenten het hoofdvak af met een recital. Bij Codarts en Groningen sluiten studenten het hoofdinstrument aan het eind van het eerste semester in het vierde jaar af. Bij Utrecht wordt het hoofdinstrument in een integraal project afgesloten. Leiden, Artes en Amsterdam nemen het hoofdinstrument drie jaar mee waarna het wordt afgesloten. Maastricht heeft ervoor gekozen geen hoofdinstrument aan te bieden.

Hoofdinstrument					
	<i>EC jaar 1</i>	<i>EC jaar 2</i>	<i>EC jaar 3</i>	<i>EC jaar 4</i>	<i>EC jaar totaal</i>
KC	8	8	8	10	34
Codarts	6	6	6	3	21
Amsterdam	6	6	6	-	18
Utrecht	-	3	3	2	8
Artez	4	4	6	-	14
Groningen	6	6	6	8	26
Fontys	6	6	5	12	29
Maastricht*	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen
Leiden	4	4	4	-	12

*Maastricht heeft geen hoofdinstrument.

Met de keuze voor de artistieke focus sluit de opleiding aan bij de speerpunten van het Koninklijk Conservatorium (zie ook Schets van de opleiding). Tegelijkertijd onderscheidt zij zich van andere opleidingen Docent Muziek, waar zeker ook aandacht voor de artistieke ontwikkeling van studenten is, maar niet een vergelijkbare mate als bij de opleiding Docent muziek van het Koninklijk Conservatorium.

Het panel concludeert dat de opleiding **voldoet** aan het eerste criterium.

2. Eindkwalificaties, programma, toetsing en realisatie van het niveau

Criterion 2: De gevolgen van het bijzondere kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd aan de hand van de relevante standaarden van het desbetreffende beoordelingskader.

Eindkwalificaties

Het landelijke competentieprofiel bevat de volgende competenties:

1. Artistiek competent
2. Pedagogisch en didactisch competent
3. Interpersoonlijk competent
4. Omgevingsgericht competent
5. Kritisch-reflectief competent

De opleiding Docent Muziek van het Koninklijk Conservatorium kiest ervoor om de eerste competentie, artistiek competent, extra nadruk te geven.

De opleiding omschrijft het begrip 'artistiek' als volgt: "een bepaald 'vermogen' dat uit twee elementen bestaat. Enerzijds een ontwikkeld bewustzijn dat inzicht geeft in welke handelingen het beste van toepassing zijn (1) en anderzijds deze handelingen kunnen uitvoeren (2)" ("*Artistieke Focus*", Aanvraag Bijzonder Kenmerk Accreditatie 2016, Docent Muziek Koninklijk Conservatorium). Deze mentale en ambachtelijke componenten heeft de opleiding samengebracht in de competentie:

"het vermogen om in alle beroepssituaties (Docent Muziek) creatief en muzikaal verantwoord te opereren.

- De Docent Muziek zal bij het voorbereiden en uitvoeren van activiteiten altijd het hoogst denkbare muzikale/kunstzinnige niveau nastreven, ook in onverwachte situaties, en
- altijd zijn eigen muzikale/kunstzinnige potenties en die van leerlingen aanspreken".

Programma

Aan bovengenoemde competentie geeft de opleiding invulling door zowel de ambachtelijke training (van zowel uitvoerder als schepper) als de reflectieve training (van zowel de persoonlijke ontwikkeling als de transfer naar de educatieve praktijk) in het curriculum naar voren laten komen.

1. Ambachtelijke training

In standaard 2 staat beschreven dat het programma in drie sectoren is verdeeld: de praktische, muziektheoretische en de onderwijskundige sector. Het panel heeft vastgesteld dat de ambachtelijke training van studenten in de praktische en in de muziektheoretische sectoren is terug te vinden.

- *praktische sector*

Studenten krijgen gedurende de gehele studie individueel les in het hoofdinstrument. Vanaf het tweede jaar zijn daarnaast alle voorspeelmomenten openbaar. Verder krijgen studenten drie jaar les in het bespelen van het popinstrumentarium tijdens het Practicum Pop & Wereldmuziek. Gedurende twee jaar volgen studenten individueel zanglessen. Bij het vak Liedbegeleiding gaat

het niet alleen om zang, maar ook om vaardig op de piano te worden. Het koor repeteert wekelijks en aan het eind van elk semester verzorgt het een concert.

Een belangrijke plaats in het curriculum neemt het project *The Case* in. De muziektheaterproductie onder leiding van een professionele regisseur en in samenwerking met de afdeling Art of Sound en de afdeling Theaterdocent van de Amsterdamse Theaterschool. Het hele project staat in het teken van musiceren, presenteren, organiseren, samenwerken, kritisch beschouwen, visie verduidelijken en artistieke keuzes maken. De laatste avond van het jaar is gereserveerd voor DM 7 The City waarbij bands van de studiejaar 1, 2 en 3 in een muziekcafé in de stad optreden.

Twee andere projecten zijn de schoolconcerten en de Cultreis. In het eerste jaar ontwerpen studenten een concert voor de midden- of bovenbouw van het primair onderwijs, inclusief lesmateriaal dat aan het concert vooraf gaat. Hiervoor wordt samengewerkt in de vakken Methodiek, Musiceerlab, Creatief Schrijven en Presentatie. Studenten geven vervolgens de lessen en voeren met de kinderen het concert uit. De Cultreis staat in het teken van CKV en wordt daarom rond een CKV-discipline georganiseerd (recentelijk waren dat film en theater) waarover studenten dan workshops krijgen en opdrachten moeten uitvoeren.

- *muziektheoretische sector*

In deze sector komen onderdelen aan bod als analyse, harmonie en solfège (drie jaar), ritmische solfège met djembé's (twee jaar), muziek arrangeren en componeren voor klassen, koren en ensembles (drie jaar).

2. Reflectie

De extra competentie krijgt ook invulling via de invalshoek reflectie. Om gebruik te kunnen maken van zijn muzikale/artistieke bagage moet de docent zich bewust zijn van wat hij bij zich draagt en hoe hij dat in kan zetten. Door dit bewustzijn kan de docent lesgeven 'in' muziek en niet alleen 'over' muziek. De opleiding hecht daarom veel belang aan de reflectieve vermogens van studenten. Tijdens de musiceerlessen wordt vrijwel continu feedback gegeven die wordt vastgelegd op een formulier. Dit biedt de student de mogelijkheid later terug te kijken op zijn ontwikkeling en daarop te reflecteren. Ook bij andere onderdelen van de studie, bijvoorbeeld de projecten en de Credo's, wordt geëvalueerd en gereflecteerd.

De volgende stap is om van reflectie tot transfer te komen: de vertaalslag naar de praktijk. Kern hierbij is het aangaan van de dialoog vanuit de bezieling, waardoor de student het podium als het ware meeneemt in zijn lessen. Dit staat centraal in het vak Methodiek/Didactiek.

Tijdens het peer review, onderdeel van het project '10Voordeleraar' hebben de opleidingen van Amsterdam, Leiden en Den Haag Domein 1 (muzikaal-artistieke domein) van de Kennisbasis bij elkaar bekeken. Hieruit kwam naar voren dat dit domein in het curriculum in Den Haag sterk is vertegenwoordigd.

Docenten

Het panel heeft gezien dat de docenten uitstekend gekwalificeerd zijn om studenten het beoogde hoge artistieke niveau te helpen bereiken. De hoofdvakdocenten zijn tevens verbonden aan de

opleiding Muziek. Vrijwel in alle gevallen hebben deze docenten ook een eigen praktijk als uitvoerend musicus.

Toetsing

Zoals in standaard 3 al is weergegeven bespreekt de student met zijn docent de voortgang op muzikaal-artistiek gebied en vullen zij gezamenlijk een formulier in gericht op aspecten als techniek, muzikale expressie, oefenen, het gevoel van eigenwaarde, wensen e.d. Dit formulier is ontworpen als een feedbackinstrument, maar het functioneert vooral als reflectiemiddel. Daarmee vindt het panel dit een uitstekende toetsvorm voor (ook) de extra competentie waarin juist het reflectieve aspect een belangrijke rol speelt. Het ingevulde formulier ligt ter inzage voor de commissieleden die aan het eind van het jaar het examen van de student beoordelen, zodat zij op de hoogte zijn van de aandachtspunten van de student. Op de achterkant schrijft de commissie een kort verslag over de resultaten van het examen, met als aandachtspunten techniek, resultaten en zelfregulatie.

Het afstuderen bestaat uit drie examenonderdelen: het openbaar recital, het stage-eindgesprek en de openbare eindpresentatie. Het stage-eindgesprek heeft als vast onderdeel de artistieke opdracht, naast de pedagogische opdracht, dat mede de basis is voor het gesprek met de commissie der examinatoren.

Het openbare recital bestaat uit een concert van 30-40 minuten waarvoor de student van te voren een programma met een verantwoording indient. De commissie van examinatoren bestaat uit tenminste vier leden: het afdelingshoofd Educatie, de coördinator van de afdeling, de docent Hoofdinstrument en een externe deskundige.

Realisatie eindniveau

Het panel heeft op basis van de bestudeerde afstudeerdossiers en zeker ook op basis van de bijgewoonde recitals kunnen vaststellen dat de artistieke focus overtuigend terug te vinden is in het niveau van de afgestudeerden. De performance waarmee de studenten deze recitals uitvoerden en het feit dat ze met hun muzikale vertolking het publiek wisten te raken maakte nog eens duidelijk dat de gewenste artistieke kwaliteit zeker gehaald wordt. De examens hadden heel overtuigend het karakter van een concert en trokken volle zalen.

Het panel vindt dat de opleiding hiermee **voldoet** aan criterium 2.

3. Het belang van het bijzondere kenmerk

Criterion 3: Het bijzondere kenmerk is van wezenlijk belang voor het profiel van de instelling of de aard van de opleiding.

Het Koninklijk Conservatorium streeft naar hoge artistieke kwaliteit. Hier sluit de visie van de opleiding Docent Muziek op aan:

- Artistieke kwaliteit als uitgangspunt: de docent muziek van de toekomst zal over specifieke competenties moeten beschikken om terug te kunnen vallen op een muzikale en artistieke basis, om muzikale/artistieke beslissingen te kunnen nemen voor muzikaleducatieve activiteiten.

- Verbinden als kernbegrip: de student verbindt zich aan de studie (reflectie, onderzoek, zelfstandig vormgeven van studieonderdelen), en aan het musiceren met elkaar.
- Eigen profilering: in de afstudeerfase kunnen studenten een profiel kiezen: primair onderwijs, voortgezet onderwijs 1 – onderbouw, voortgezet onderwijs 2 – bovenbouw en buitenschools muziekeducatie.

De opleiding wil dat studenten bevlogen van muziek raken en deze passie over kunnen brengen op anderen. Doordat studenten zich bekwamen op hun hoofdinstrument, zich presenteren voor groepen en op podia, overwinnen ze drempels en ontwikkelen en zelfvertrouwen. Studenten ontwikkelen zodoende een artistieke identiteit om daarmee beter toegerust voor de klas te kunnen staan. Hiermee geeft de opleiding vorm aan wat ook het werkveld ziet als het belang van de artistieke focus voor de studenten van de opleiding Docent Muziek is: tijdens de opleiding gaat de student de diepte in op zijn hoofdinstrument en kan hij zich artistiek ontwikkelen, daarvoor is na de opleiding niet echt meer de gelegenheid. Andere aspecten van de opleiding kunnen via nascholing nog aangevuld worden.

De artistieke focus blijkt ook een belangrijk argument voor aankomende studenten te zijn om zich bij de opleiding in Den Haag aan te melden. Alumni geven aan dat de grote aandacht voor artistieke ontwikkeling zeer waardevol voor de beroepspraktijk is.

Het panel vindt dat de opleiding hiermee **voldoet** aan criterium 3.

Het panel adviseert de NVAO het bijzonder kenmerk Artistieke Focus toe te kennen aan de opleiding Docent Muziek van Hogeschool der Kunsten Den Haag, Koninklijk Conservatorium.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoende
<i>Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed

Weging en conclusie

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.

- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

De opleiding Docent Muziek van het koninklijk Conservatorium in Den Haag is een goede opleiding die studenten voorbereid op een beroepspraktijk in het onderwijs en de buitenschoolse muzikeducatie. De nadruk op de artistieke ontwikkeling van de student, waarvoor de opleiding een bijzonder kenmerk aanvraagt, blijkt duidelijk uit het niveau van de openbare recitals.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Docent Muziek van het Koninklijk Conservatorium van de Hogeschool der Kunsten Den Haag **goed**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Het panel heeft gezien dat de opleiding een begin met onderzoeksvaardigheden heeft gemaakt. Het panel adviseert de opleiding om de ingeslagen weg te vervolgen met de nadruk op een systematische aanpak van vraagstukken die zich in de beroepspraktijk voordoen.
- Het panel adviseert de opleiding waar mogelijk de aandacht voor cultureel ondernemerschap sterker te benadrukken. Wellicht is het mogelijk om de voorspeelavonden en projecten die studenten zelf moeten organiseren, uit te breiden met aspecten van cultureel ondernemerschap, zoals budgettering en fondsenwerving. Studenten hebben voorgesteld een van de verdiepingsavonden aan het thema cultureel ondernemerschap te wijden.

Standaard 3

- Het panel stelt vast dat de opleiding aandacht voor toetsing heeft. De beoordelingscriteria zijn al wel inzichtelijker geworden, maar kunnen nog verder en consistentier worden uitgewerkt. Zo staan er in documenten aanzetten voor rubrics in de vorm van situatieschetsen, naast een simpele rubric in een schema, en een lijstje met criteria. Meer eenduidigheid en wellicht eenvormigheid lijken wenselijk.
- Het panel adviseert de opleiding te waarborgen dat studenten vergelijkbare feedback en beoordelingen krijgen. Op dit moment zijn beoordelingscommissies niet altijd evenwichtig samengesteld.

Bijlagen

Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding

Competentieprofiel Docent Muziek

De eindkwalificaties voor de studie Docent Muziek zijn vastgelegd in *Competentieprofielen 2013* (HBO bachelor kunstvakdocentenopleidingen), tezamen met de opleidingen Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, Docent Dans en Docent Theater. Het gaat om een set van vijf competenties waar de beginnende docent in het kunsteducatieve werkveld aan moet voldoen.

De vijf competentiegebieden zijn:

- Artistiek competent
- Pedagogisch en didactisch competent
- Interpersoonlijk competent
- Omgevingsgericht competent
- Kritische reflectie en ontwikkeling

De vijf competentiegebieden, met in totaal 34 competenties – en specifiek voor de beginnend docent muziek zijn dat er 41 – , zijn in onderstaande blauwe tabellen te vinden. De gele tabellen laten de vertaalslag naar het curriculum zien.

Competentiegebied (met verdere onderverdeling)		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
	Hier staan de competenties voor de beginnend kunstvakdocent.	Voor de meeste competenties zijn er specifieke beschrijvingen voor de beginnend docent muziek.
→	→ De nummers corresponderen met de nummers in de paarse tabellen. De nummering loopt van 1 – 34.	→ Specifieke competentiebeschrijvingen voor docent muziek herken je aan de decimalen, bv: 2.1 en 6.4

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
	In deze kolom staan de vakken die een bijdrage leveren aan de beoefening van de betreffende competentie	Hier worden de belangrijkste toetsmomenten genoemd, veelal de laatste toets.
→	→ Hier vind je de corresponderende nummers, inclusief de decimalen.	

Artistiek competent

De kunstvakdocent kan als kunstenaar met een eigen visie artistiek werk creëren en het artistieke proces inclusief een breed scala aan ambachtelijke kennis en instrumentele vaardigheden toepassen in onderwijs waardoor lerenden de betekenis van kunst ervaren, geïnspireerd raken en een eigen artistiek proces doorlopen.

Artistiek competent: Creëren		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
1	1. ontwikkelt op basis van kennis, intuïties, waarnemingen en inzichten een eigen artistieke visie.	
2	2. vertaalt zijn artistieke visie naar ideeën en kan met behulp van daartoe geëigende (disciplinespecifieke) middelen zijn ideeën vormgeven.	2.1. componeert, arrangeert en improviseert vanuit eigen fascinaties en visies op muziek in verschillende stijlen en contexten.
3	3. benoemt het creatieve proces en de wijze waarop artistiek werk ervaringen bij de	

	lerenden veroorzaakt.	
4	4. gebruikt vakinhoudelijk-didactische kennis en vaardigheden in samenhang met de doelen van het onderwijs om een creatief proces bij de lerenden te realiseren.	4.1. toont inzicht in muzikale en creatieve processen bij de lerende(n).

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
1	Alle vakgebieden dragen bij	Openbaar Recital (4) Muziekpedagogisch Credo (4)
2.1	Creatief Schrijven (1,2,3) Practicum Pop- & Wereldmuziek (1,2,3) ATV (1,2,3) Hoofdinstrument (1,2,3,4) & Zang (1,2)	Masterpiece (3) DM&TheCity (3) Openbaar Recital (4)
3	<i>Kennis van het proces:</i> Vrijwel alle vakgebieden dragen bij <i>Benoemen hoe het bij lerenden werkt:</i> Stage (1,2,3,4) Methodiek & Onderwijspedagogiek (1,2,3,4)	Stage-Eindgesprek (4) Openbare Eindpresentatie (4)
4.1	Methodiek-practicum (1,2,3,4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Musiceerlab (1,2,3) Ensembleleiding (3) Stages (1,2,3,4)	Openbare Eindpresentatie (4) Afsluiting DiCompAr (3) Stage-eindgesprek (4)

Artistiek competent: Ambachtelijk		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
5	toont brede kennis op het gebied van de eigen discipline.	5.1 maakt gebruik van brede historische en stilistische kennis van genoteerde en niet-genoteerde muziek uit verschillende stijlperiodes en culturen.
6	toont technische vaardigheden op het gebied van de eigen discipline.	6.1 toont over de muzikale instrumentale, vocale en multimediale vaardigheden te beschikken om muziek uit een breed repertoiregebied tot klinken te brengen. 6.2 leidt en coacht vocale en instrumentale formaties van de lerenden. 6.3 zet de zang- en spreekstem adequaat in. 6.4 kan de lerenden met een akkoordinstrument begeleiden.
7	gebruikt culturele, kunsthistorische en actuele vakkennis en plaatst uitingen van de eigen discipline in deze context.	7.1 kan muziek beschouwen vanuit verschillende invalshoeken en in samenhang met andere kunsten.
8	benut kennis en ervaring die hijzelf en de lerenden elders hebben opgedaan, waardoor het onderwijs inhoudelijk actueel blijft.	8.1 kent en hanteert het relevante lied-, speel- en luisterrepertoire voor de kunsteducatieve praktijk en maakt zich nieuw repertoire eigen.

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
5.1	ATV (1, 2, 3) Muziekgeschiedenis (1, 2, 3) Hoofdinstrument (1, 2, 3, 4) Koorzang (1, 2, 3, 4)	Openbaar Recital (4)

	Practicum Pop & Wereldmuziek (1, 2, 3) Liedbegeleiding (1, 2, 3, 4) Zang (1, 2) Creatief Schrijven (1, 2, 3)	DM&TheCity (3) Examen Liedbegeleiding (4) Masterpiece (3)
6.1	Hoofdinstrument (1, 2, 3, 4) Koorzang (1, 2, 3, 4) Practicum Pop & Wereldmuziek (1, 2, 3) Gitaar & Drums (1) Liedbegeleiding (1, 2, 3, 4) Zang (1, 2) Project The Case (1, 2, 3, 4) ATV (1, 2, 3) Creatief Schrijven (1, 2, 3) Stages (1, 2, 3, 4)	Openbaar Recital (4) Concert (jaarlijks) DM&TheCity (3) Examen Liedbegeleiding (4) Voorstellingen (jaarlijks)
6.2	Musiceerlab (2, 3) Ensembleleiding (3) Koorzang (3) Project The Case (1, 2, 3, 4) Methodiek (1, 2, 3, 4) Stages (1, 2, 3, 4)	Praktijktoets (3) Afsluiting DiCompAr (3) Stage-Eindgesprek (4)
6.3	Presentatie (1) Zang (1, 2) Koor (1, 2, 3, 4) Liedbegeleiding (1, 2, 3, 4) Methodiek (1, 2, 3, 4) Stages (1, 2, 3, 4) Project The Case (1, 2, 3, 4) Musiceerlab (1, 2, 3)	Presentatie Stem (1) Zangtoets (2) Examen Liedbegeleiding (4) Stage-Eindgesprek (4)
6.4	Liedbegeleiding (1, 2, 3, 4) Methodiek (1, 2) Stages (1, 2, 3, 4) Gitaar & drums (1) Practicum Pop & Wereldmuziek (1, 2, 3)	Examen Liedbegeleiding (4) Stage-Eindgesprek (4)
7.1	Project Cultreis (1, 2, 3, 4) Muziekgeschiedenis (1, 2, 3) Methodiek (1, 2, 3, 4) Project The Case (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (?) Stages (1, 2, 3, 4)	Organisatie Cultreis (4) Stage-Eindgesprek (4)
8.1	Methodiek (1, 2, 3, 4) Liedbegeleiding (1, 2, 3, 4)	Examen Liedbegeleiding (4)

Pedagogisch-didactisch competent

De kunstvakdocent beschikt als docent over de juiste pedagogische en didactische kennis en vaardigheden om op professionele wijze voor de individuele lerenden en voor groepen lerenden waarmee hij werkt, een veilige en krachtige leeromgeving tot stand te brengen waarin hij hen begeleidt hun mogelijkheden en ambities te ontdekken en ontwikkelen.

Pedagogisch-didactisch competent: Creëren		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
9	houdt rekening met hoe lerenden leren, hoe hun ontwikkeling verloopt, welke problemen zich daarbij kunnen voordoen en hij weet (hoe) daar mee om te gaan.	9.1. begrijpt de specifieke dynamiek van het muzikaal werken met en in groepen en gebruikt kennis van groepsdynamische processen bij de omgang met de lerenden.
10	creëert de randvoorwaarden (sfeer, organisatie, opdrachten, materialen, fysieke ruimte) die de lerenden in staat stellen	10.1. helpt lerenden zich te oriënteren in het fenomeen muziek en stimuleert hun betrokkenheid zodat ze actief, zelfstandig

	zelfstandig en in groepen te kunnen leren.	en zelfverantwoordelijk in staat zijn hun eigen muzikale interesses en doelen na te streven.
11	ondersteunt de lerenden in hun leerproces door leervragen en leerproblemen te signaleren, te benoemen en erop te reageren.	
12	signaleert, benoemt en begeleidt de individuele talenten van lerenden, heeft kennis van beoogde eindniveau en weet dit in tussenstappen te helpen ontwikkelen.	

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
9.1	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4) Musicceerlab (2, 3) Ensembleleiding (3) & Koor (1, 2, 3, 4) SVO (4B: Intervisie)	Stage-Eindgesprek (4) Afsluitend tentamen Ensembleleiding (3)
10.1	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4) SVO (4B: Intervisie)	Stage-Eindgesprek (4)
11	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4) SVO (4B: Intervisie)	Stage-Eindgesprek (4)
12	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4) SVO (4B: Intervisie)	Stage-Eindgesprek (4)

Pedagogisch-didactisch competent: Didactisch		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
13	ontwerpt leeractiviteiten vanuit een vakgerichte didactische visie die in het perspectief van de ontwikkeling van de lerenden betekenisvol zijn.	13.1 analyseert (muzikale) leersituaties en ontwerpt op basis hiervan methodische leer-, werk- of handelingsplannen. 13.2 formuleert doelen voor diverse leersituaties waarbij de visie van de (muziek-) educatieve instelling richtinggevend is. 13.3 hanteert de domeinen musiceren, componeren en improviseren, onderzoekend luisteren en muziek beschouwen, reflecteren op eigen werk en dat van anderen.
14	biedt organisatievormen, leermiddelen en leermaterialen aan die de leerdoelen en leeractiviteiten van onderwijs in kunstvakken ondersteunen.	14.1 hanteert strategieën om lerenden vertrouwd te maken met de gangbare elementen en structuren van muziek en weet hoe deze zich in verschillende tradities, stijlen en genres tot elkaar verhouden. 14.2 kent en hanteert diverse muzikale en onderwijskundige bronnen voor het leren en doceren, past lied-, speel- of

		luistermateriaal aan of ontwerpt dit zelf.
		14.3 levert een bijdrage aan Multi- en interdisciplinair leren op basis van inzicht in hoe muziek en andere vakgebieden samenhangen en elkaar wederzijds beïnvloeden.
15	toetst de ontwikkeling en voortgang van de lerenden en beoordeelt de resultaten op verantwoorde wijze.	15.1 ontwerpt en hanteert adequate toetsvormen en geeft lerenden constructieve feedback om volgende stappen in hun muzikale ontwikkeling te maken.
		15.2 beoordeelt de muzikale kennis, toepassing daarvan en speelvaardigheden van lerenden aan de hand van criteria.
16	geeft kunst en cultuur een betekenisvolle plaats in het onderwijs en evalueert deze plaats structureel.	

Interpersoonlijk competent

De kunstvakdocent heeft als docent en kunstenaar het vermogen een prettig leer- en werkklimaat te creëren waarin hij oog heeft voor persoonlijke relaties en waarin op een coöperatieve en constructieve manier door betrokkenen wordt gecommuniceerd en samengewerkt.

Interpersoonlijk competent: Communicatief		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
17	realiseert op basis van kennis van groepsdynamica en communicatie met lerenden een leef- en werkklimaat dat gekenmerkt wordt door samengaan en samenwerken	17.1. zet muziekpsychologische en groepsdynamische kennis in bij de omgang met lerenden.
18	houdt in zijn taalgebruik, omgangsvormen en manier van communiceren rekening met de posities, achtergronden, belangen en gevoelens van zijn gesprekspartners.	18.1. stemt zijn handelen af op de invloed van de sociale, economische, culturele omgeving en de rol van muziek daarin ten behoeve van de ontwikkeling, het welbevinden van de individuele lerende.
19	beargumenteert zijn artistieke, pedagogische en didactische visies en de daaruit voortvloeiende keuzes in begrijpelijke taal.	
20	maakt zijn fascinatie voor kunst en cultuur en de eigen artistieke discipline zichtbaar en zet dat in om lerenden te motiveren en stimuleren.	

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
17.1	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4)	Stage-Eindgesprek (4)
18.1	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stage (1, 2, 3, 4)	Stage-Eindgesprek (4)
19	Methodiek (1, 2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Alle vakgebieden dragen bij	MuziekPedagogisch-Credo (1, 3, 4) Openbare Eindpresentatie (4)
20	Alle vakgebieden dragen bij	Stage-Eindgesprek (4) Openbare Eindpresentatie (4)

		Openbaar Recital (4)
--	--	----------------------

Interpersoonlijk competent: Samenwerken		
---	--	--

NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
21	levert een actieve, constructieve bijdrage aan verschillende vormen van overleg en samenwerken binnen en buiten het onderwijs.	21.1 Initieert en organiseert muziek-educatieve voorstellingen of projecten voor het binnen- en buitenschoolse werkveld in samenwerking of nauw overleg met collega's of afnemers.
22	werkt volgens de in de samenwerking geldende afspraken, procedures en systemen.	
23	heeft een duidelijk beeld van zijn eigen kwaliteiten, beperkingen en rol in een samenwerking en staat open voor andere visies en ideeën.	

De plaats in het curriculum		
-----------------------------	--	--

NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
21.1	Musiceerlab (1) + Methodiek (1) Organisatie (2) Cultreis (3) The Case (1, 2, 3, 4) & Koorconcerten Hoofdinstrument (2, 3, 4) Onderwijspedagogiek (3)	Schoolconcerten (1) Voorspeelavonden (2) Organisatie Cultreis (3/4) Jaarlijkse voorstellingen Concerten (2, 3) & Openbaar Recital (4)
22	Alle activiteiten van 21.1 zijn samenwerkingsprojecten	
23	SVO (1, 2, 3, 4) Cultreis (3/4)	Studievoortgangsreflecties (1, 2, 3, 4) MuziekPedagogisch-Credo (1, 3, 4) Evaluaties Organisatie Cultreis (3/4)

Omgevingsgericht competent

De kunstvakdocent kan als docent en cultureel ondernemer relevante ontwikkelingen in de samenleving signaleren en onderzoeken en ziet daarin de kansen en mogelijkheden om op een zakelijke en georganiseerde wijze de verbinding te leggen met zijn leer- en werkomgeving.

Omgevingsgericht competent: Communicatief		
---	--	--

NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
24	signaleert actuele ontwikkelingen in de internationale samenleving en verbindt deze aan de beroepspraktijk.	
25	voert (artistiek) praktijkonderzoek uit om zijn eigen theoretisch kader te toetsen aan de beroepspraktijk.	
26	toont inzicht in de functie en plaats van de kunsten in de samenleving en verwerkt die in zijn beroepspraktijk.	
27	neemt initiatief en benut kansen in de binnen- en buitenschoolse onderwijsmarkt, voor zowel bestaande als nieuwe producten of activiteiten.	27.1. Initieert en organiseert muziek-educatieve voorstellingen of projecten voor het binnen- en buitenschoolse werkveld.

De plaats in het curriculum		
-----------------------------	--	--

NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
24	Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) & Verdiepingen	

	Methodiek (4) Musiceerlab (2, 3) Practicum Pop- & Wereldmuziek (1, 2, 3) Cultreis (1, 2, 3, 4) Profielonderzoek (4)	Openbare Eindpresentatie (4)
25	Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Profielonderzoek (4)	Openbare Eindpresentatie (4)
26	Alle vakgebieden dragen bij Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Methodiek (1, 2, 3, 4)	Stage-Eindgesprek (4) Openbare Eindpresentatie (4)
27.1	Zie 21.1 Methodiek (4)	Zie 21.1

Omgevingsgericht competent: Cultureel ondernemen		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
28	toont zakelijk, creatief en organisatorisch inzicht bij het ontwikkelen van zijn cultureel ondernemerschap.	
29	levert een actieve bijdrage aan een gezamenlijk project of product en staat open voor andere ideeën en inbreng.	

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
28	Oriëntaties/Stage (1) Methodiek (4) Profiel Buitenschoolse Muziekeducatie (4) Cultreis (3/4)	Stage-Eindgesprek (4) Openbare Eindpresentatie (4)
29	Zie 21.1	Zie 21.1

Kritisch-reflectief competent

De kunstvakdocent heeft als startbekwaam beroepsbeoefenaar een kritische en onderzoekende houding richting zijn eigen (kunst)pedagogische en artistieke handelen, beroepsopvattingen en persoonlijke concepten en kan deze systematisch bijstellen ten bate van zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Kritisch-reflectief competent: Creëren		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
30	kijkt systematisch naar zijn handelen en heeft een duidelijk beeld van eigen kwaliteiten en beperkingen.	
31	gebruikt verschillende methodieken (bv. intervisie, evaluatie, feedback) om te reflecteren op zijn eigen handelen.	

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
30	SVO (1, 2, 3, 4) Alle vakgebieden dragen bij.	Voortgangsreflecties & MP-Credo's
31	SVO (1, 2, 3, 4) Alle vakgebieden dragen bij.	Voortgangsreflecties & MP-Credo's

Kritisch-reflectie competent: Groei en vernieuwing		
NR	De beginnend kunstvakdocent	De beginnend docent muziek
32	heeft een kritische en onderzoekende houding	32.1. toont aan dat hij voortdurend bezig is

	gericht op vakinhoudelijke vernieuwing en doorgroei.	met zijn artistieke ontwikkeling en zijn ontwikkeling als docent muziek en docent kunstvakken.
33	ontwikkelt zijn beroepsvisie vanuit pedagogische en cultureel-maatschappelijke dimensies en past deze visie toe in de beroepspraktijk.	
34	gebruikt de resultaten van (artistiek) praktijkonderzoek om zijn eigen beroepsvisie verder te ontwikkelen en zijn persoonlijk werkconcept te expliciteren.	34.1. bezit relevante onderzoekvaardigheden ten behoeve van de innovatie binnen de muziekeducatie, past deze toe en is in staat zijn bevindingen en/ of onderzoeksresultaten terug te koppelen naar de onderwijspraktijk.

De plaats in het curriculum		
NR	Vakgebied (+ jaar)	Afsluiting (+ jaar)
32.1	SVO (1, 2, 3, 4) Stages (1, 2, 3, 4) Hoofdinstrument (1, 2, 3, 4) Overige musiceervakken	Muziekpedagogische Credo's (1, 3, 4) Stage-Eindgesprek (4) Openbaar Recital (4) Openbare Eindpresentatie (4)
33	Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Stages (met name 4)	MP-Credo's (1, 3, 4) & OE (4) Stage-Eindgesprek (4)
34.1	Onderwijspedagogiek (1, 2, 3, 4) Methodiek (4) Profiel Onderzoek (4) Profiel Stage (4)	Openbare Eindpresentatie (4) Stage-Eindgesprek (4)

Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma

werkvorm Bachelor Docent Muziek 2015 - 2016			Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
		jan 2015				
KC-		Algemeen				
DM-SVO+	g	SVO	2	2	2	3
AL-FYF	g	First Year Festival	1,5			
		Subtotaal	3,5	2	2	3
KC-DM-		Onderwijskundig				
METH+	g	Methodiek	4	7	6	3
OP+	g	Onderwijspedagogiek	3	2	2	
ST+	g	Stage	4	6	8	
PRES	g	Presentatie	2			
		Subtotaal	13	15	16	3
KC-DM-		Praktisch				
HI+	i	Hoofdinstrument	8	8	8	10
MUSL+	g	Musiceerlab	3	2	2	
ZG+	i	Zang	2	2		
LB+	g	Liedbegeleiding	3	3	3	2
KZ+	g	Koorzang	3	3	3	2
PPW+	g	Practicum Pop- & Wereldmuziek	2	3	3	
GIDR	g	Gitaar & drums	2			
EL	g	Ensembleleiding			2	
		Subtotaal	23	21	21	14
KC-		Theorie				
TL-ATV+	g	Algemeen theoretische vorming	8	7	7	
TH-RP+	g	Ritmeprelectuur	2	2		
DM-CS+	g	Creatief Schrijven	2	3	3	
TL-MG+	g	Muziekgeschiedenis	3	3	3	
		Subtotaal	15	15	13	0
KC-DM-		Projecten en keuzevakken				
CULT+	p	Project Cultreis	1,5	1,5	4	2
CASE+	p	Project The Case	4	4	4	4
ORG		Organisatie		1,5		
KP	y	Keuzevak vrij				4
		Subtotaal	5,5	7	8	10
KC-DM-		Profiel				
PST+	g	PROFIELStage				8

PMET+	g	PROFIELMethodiek				3
POP+	g	PROFIELOnderwijspedagogiek				3
PKP	y	PROFIELKeuzevak				4
POND		PROFIELOnderzoek				12
		Subtotaal				30
		Totaal per jaar	60	60	60	60
		Totaal Docent Muziek				240

Bijlage 3 Rendementen

UITVAL EN RENDEMENT

Bachelor Docent Muziek		<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2010</i>	<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2011</i>	<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2012</i>	<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2013</i>	<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2014</i>	<i>Referentie</i> <i>1 okt.</i> <i>2015</i>
		instroom- cohort 2009	instroom- cohort 2010	instroom- cohort 2011	instroom- cohort 2012	instroom- cohort 2013	instroom- cohort 2014
	Uitval uit 1 ^{ste} jaar	11,1% (1/9)	20,0% (2/10)	0% (0/9)	9,1% (1/11)	0% (0/12)	9,1% (1/11)
	Uitval in 2e t/m 4 ^e jaar	10% (1/10)	25% (2/8)	22,2% (2/9)	0% (0/9)	12,5% (1/8)	25% (2/8)
		instroom- cohort 2005	instroom- cohort 2006	instroom- cohort 2007	instroom- cohort 2008	instroom- cohort 2009	instroom- cohort 2010
	Bachelor- rendement nominaal+1	80% (8/10)	75% (6/8)	66,7% (6/9)	88,9% (8/9)	87,5% (7/8)	50% (4/8)

Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

Naam (inclusief tituluur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden
De heer ing. R. Ploeg	De heer Ploeg is opleidingshoofd, kerndocent, docent methodiekdidactiek, ensemble- en gitaarbegeleiding en arrangeren bij de hbo-bacheloropleiding Docent Muziek aan Hogeschool Leiden.
De heer dr. P.J. Teune	De heer Teune is tot 2015 werkzaam geweest als consultant curriculum ontwikkeling bij Fontys Hogescholen.
De heer drs. A.P.M. Wevers	De heer Wevers was tot 2010 voorzitter van de centrale directie en college van bestuur van Scholengroep Pontes; waarna hij onder meer voorzitter is geweest van de verkenningscommissie Kunstvakken in de tweede fase en adviseur bij de muzische afdeling van Scholengemeenschap 't Rijks in Bergen op Zoom in samenwerking met het Koninklijk Conservatorium in Antwerpen.
De heer R.J. Schoonbeek	De heer Schoonbeek is dirigent van het Theaterkoor Dario Fo en medeoprichter en muzikaal leider van de stichting Kwekers in de kunst.
Mevrouw drs. G.M. Klerks	Mevrouw Klerks is NQA auditor.
De heer D. van den Boomen	De heer Van den Boomen volgt de hbo-bacheloropleiding Docent Muziek aan het Conservatorium van Amsterdam, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.
Mevrouw drs. P. Göbel	Mevrouw Göbel is NQA auditor en ingezet als secretaris.

Bijlage 5 Bezoekprogramma

PROGRAMMA VAN DE VISITATIE VOOR DE ACCREDITATIE OPLEIDING BACHELOR DOCENT MUZIEK 17 EN 18 JUNI 2016

<i>Wanneer</i>	<i>Wat</i>	<i>Wie</i>	<i>Waar</i>
Vrijdag 17 juni			
14.00 uur	Verwelkoming en korte presentatie door de opleiding	Accreditatiepanel en leden van het opleidingsmanagement	SON 15
14.30 uur	Materiaalbestudering en voorbereiding panel	Accreditatiepanel: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reijer Ploeg (opleidingshoofd Bachelor Docent Muziek Hogeschool Leiden – voorzitter) ▪ Peter Teune (onderwijsdeskundige) ▪ Rick Schoonbeek (dirigent Theaterkoor Dario Fo – expert Bijzondere Kwaliteitskenmerk ‘Artistieke Focus’) ▪ Toine Wevers (voormalig voorzitter van de centrale directie en College van Bestuur Scholengroep Pontes en schoolmusicus) ▪ Doris van der Boomen (studentlid Bachelor Docent Muziek Conservatorium van Amsterdam) ▪ Nel Göbel (secretaris NQA) 	SON 03
15.30 uur	Gesprek met het opleidingsmanagement	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Henk van der Meulen (directeur Koninklijk Conservatorium en voorzitter College van Bestuur Hogeschool voor de Kunsten Den Haag) ▪ Martin Prchal (adjunct-directeur Koninklijk Conservatorium) ▪ Wouter Tempelaar (coördinator opleiding Docent Muziek) ▪ Aad de Been (hoofd afdeling Educatie en lid Examencommissie) 	SON 15
16.30 uur	Gesprek met studenten en alumni	Studenten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Thomas Heikoop (studiejaar 1) ▪ Arthur Siegmund (studiejaar 2) ▪ Nina Zuure (studiejaar 2) ▪ Marthe Varenhorst (studiejaar 3 en lid 	SON 15

		<p>Opleidingscommissie)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rosa van Kleef (studiejaar 4) <p>Alumni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Walther Eichler (2014) ▪ Pauline van Eeden (2015) ▪ Angelina Engels (2015) ▪ Robin Negenborn (2012) 	
17.30 uur	Intern overleg panel	Accreditatiepanel	SON 03
18.30 uur	Diner panel	Accreditatiepanel	Restaurant La Viña, Theresiastraat 39
Zaterdag 18 juni			
10.00 uur	Gesprekken met docenten en examinatoren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suzan Overmeer (methodiek; studievoortgangoverleg) ▪ Rolf Delfos (practicum pop- & wereldmuziek) ▪ Jeroen Thijsen (creatief schrijven; liedbegeleiding) ▪ Adri de Vugt (onderwijspedagogiek) ▪ Suzanne Konings (muziektheorie) ▪ Margriet van Duijvenbode (zang-breed) ▪ Jos Vermunt (koor; ensembleleiding) ▪ Natasza Kurek (zang-breed) ▪ Julia Stegeman (methodiek; studievoortgangoverleg) ▪ Renee Jonker (musicerlab) 	SON 15
11.00 uur	Gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gert Jan Bots (directeur Koorenhuis Den Haag) ▪ Martijn Mansvelder (muziekdocent V.O. en stagebegeleider) ▪ Stephanie Vleeming (muziekdocent V.O. en stagebegeleider) ▪ Koos Verhage (muziekdocent P.O. en stagebegeleider) ▪ Bart Vieveen (rector/bestuursvoorzitter Stedelijk Gymnasium Leiden) 	
12.00 uur	Open spreekuur	Accreditatiepanel	SON 03
12.30 uur	Lunch	Accreditatiepanel	SON 03
13.30 uur	Mogelijkheid voor nadere vragen		SON 15

	opleidingsmanagement		
14.00 uur	Openbaar Recital Lisa van Arend		Kees van Baarenzaal
15.30 uur	Openbaar Recital Koosje Sekreve		Kees van Baarenzaal
16.45 uur	Terugkoppeling accreditatiepanel	Alle belangstellenden	SON 15
17.00 uur	Afsluiting		

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

	Titel	Te vinden in KR op pagina
A	Studiegids Koninklijk Conservatorium 2015-2016	7, 25
B	Curriculum Vitae Docenten Docent Muziek	7, 17
C	Onderbouwing aanvraag Bijzonder Kwaliteitskenmerk 'Artistieke Focus'	4, 7, 8, 10, 13, 19
D	Competentieprofielen 2013 hbo bachelor kunstvakdocentenopleidingen	8
E	Studiegids bachelor Docent Muziek 2015-2016	8, 11, 22
F	Kennisbasis bachelor docentenopleidingen muziek	8
G	Verslag bijeenkomst alumni 19 februari 2016	9, 29, 29
H	Internationalisation at the Royal Conservatoire - A Status Report	9, 18
I	Moduleboek opleiding Docent Muziek 2015-2016	11, 17, 22
J	Handleiding Profiel primair onderwijs	12, 28
K	Handleiding Profiel voortgezet onderwijs 1	12, 28
L	Handleiding Profiel voortgezet onderwijs 2	12, 28
M	Handleiding Profiel buitenschoolse muziekeducatie	12, 28
N	Curriculumhervorming Docent Muziek 2010-2016	12
O	Verslagen werkveldoverleg Docent Muziek	12, 14, 24
P	Protocol werving nieuwe docenten KC	17
Q	Brochure KC Staff Development Programme	17
R	Overzicht docenten met fte, kwalificatieniveau en docent-student ratio	18
S	Weekrooster opleiding Docent Muziek 2015-2016	18
T	EAS publication 'Artistry in Music Education'	20
U	Informatie externe deskundigen Docent Muziek Koninklijk Conservatorium	24, 28
V	Documenten Examencommissie	25
W	Overzicht werkzaamheden alumni	28
X	Overzicht uitval en rendement Bachelor Docent Muziek	29
Y	Informatie verkorte opleiding Docent Muziek en zij-instroom	13
Z	Studiepuntentabel Docent Muziek 2015-2016	11

Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van alle studenten van de afgelopen twee jaar van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

0012705

0012706

0012880

0013081

0013084

0013299

0013409

0901014

0013300

0900948

0013104

0013411

0013085

Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 2

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

B Docent Muziek

Instelling: Hogeschool der Kunsten Den Haag

Visitatie datum: 17 - 18 Juni 2016

Ondergetekende: . . . MARTIN PRCHAL

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: . . . adjunct - directeur

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: 23/5/2016